

T.B.M.M.
HALKLARIN DEMOKRATİK PARTİSİ
Grup Başkanlığı
Sayı: 19099
Tarih: 09.06.2022

Türkiye Büyük Millet Meclisi -
Türkiye Büyük Millet Meclisi
Başkanlığı
Tarih: 09/06/2022 16:57
Sayı: E-120.10-1029975

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

TBMM Kamu İktisadi Teşebbüsleri Komisyonu Üst Komisyon denetim toplantılarında Çay İşletmeleri Genel Müdürlüğü'nün 2019 ve 2020 yıllarına ait Sayıştay Raporları görüşülmüştür. Sayıştay raporları ile tespit edilmiş bulguların akıbetinin takip edilmesi için Anayasa'nın 98'inci, İç Tüzüğü'nün 104'üncü ve 105'inci maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılması için gereğini arz ederiz.

Kemal PEKÖZ

Adana Milletvekili

GEREKÇE

Çay tarımı, Rize, Artvin, Trabzon, kısmen Giresun ve Ordu şehirlerini kapsayan 787 bin dekar alan üzerinde yaklaşık 182 bin üretici aile tarafından yapılmaktadır. 1985'te yaş çay üretiminin en büyük alıcısı yüzde 95 ile ÇAYKUR iken bu oran özel sektörün payının artmasıyla yüzde 52'ye kadar düşmüştür. Dünyanın kişi başı en çok çay tüketen ülkesi olan Türkiye'de ÇAYKUR 2017 yılından zarar açıklamaktadır.

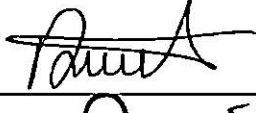
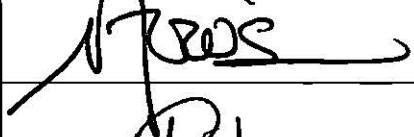
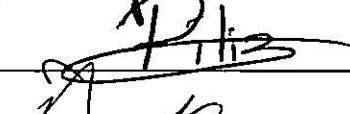
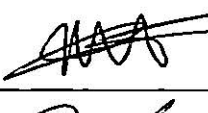
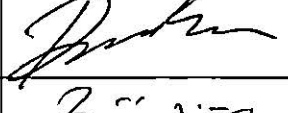
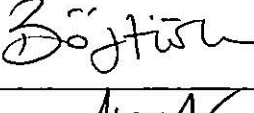
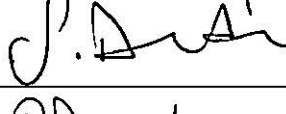
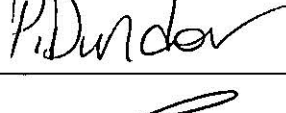
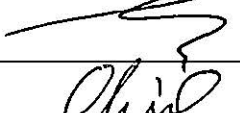
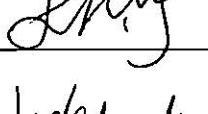
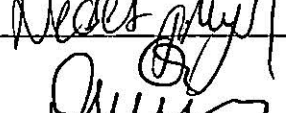
2015 yılında 22,7 milyon TL, 2016 yılında ise 82,1 milyon TL kâr eden kurum; 2017 yılında ise 267,7 milyon, 2018 yılında 657 milyon, 2019 yılında 635 milyon, 2020 yılında ise 546 milyon TL zarar etmiştir.

Kurumun ödenemediği için sonraki yıla devreden kredi bakiyesi ise 2016 yılında 1,3 milyar, 2017 yılında 1,5 milyar, 2018 yılında 2,1 milyar, 2019 yılında 3,5 milyar, 2020 yılında ise 4,2 milyar TL'dir. Sayıştay'ın raporuna göre 2020 yılında toplam 10,8 milyar TL banka kredisi kullanan ÇAY-KUR, 10,1 milyar TL kredi anapara geri ödemesi yaparken kurum 2020 yılında kullandığı banka kredileri nedeniyle 322 milyon TL faiz ödemesi yapmıştır. Kredilerin yüksekliğine dikkat çeken Sayıştay denetçileri, çay stoklarının gereksiz yere depolarda bekletilmesinin de fazladan kredi kullanımına sebep olduğu tespitinde bulunmuştur. Gereğinden fazla stok bulundurmak, stokların depolanması ve küflenme, bozulma ve benzeri etkenlere karşı ek bazı maliyetlere katlanılması sorunu yaratabileceği gibi, finansman maliyetine de yol açacaktır. Ağır finansman yükü ile karşı karşıya olan ÇAY-KUR'un satamadığı ve gereksiz yere depolarda tutmak zorunda kaldığı 50-60 bin ton stokun paraya çevrilememesi nedeniyle yaklaşık 1,4 milyar TL daha fazla kredi kullanmakta ve bu sonucunda da önemli miktarda ek faiz yükü ile karşılaşmaktadır.

Sayıştay ÇAYKUR'un içinde bulunduğu borçlanma sarmalının kırılabilmesi için borç çevirme oranının yüzde 100'ün altına düşürülmesi önerisinde de bulunurken "Çay tarımının sürdürülebilirliği bakımından önem taşıyan çaylık alanların yenilenmesi yönünde somut adımlar atılamadığı ve ÇAYKUR'un işletme bütçelerinin yönetim kurulu tarafından onaylanmadan yürürlüğe konulduğu" tespitlerinde bulunmuştur.

Sayıştay tarafından dikkat çekilen en önemli bulgulardan birisi de ÇAYKUR'un boşalan üç üyeliğini doldurmamasına ve toplanması gereken sürelerle riayet etmemesine rağmen işletme bütçelerinin yönetim kurulunun onayına sunulmadan yürürlüğe girmesidir.

Tüm bu yukarıda sayılan hususlar Sayıştay raporları ile tespit edilmiş, akıbeti takip edilmesi gereken hususlardır ve bu hususlardan Kurumun genel anlamda yeterlilik gösteremediği sonucu çıkmaktadır. Kurumun uğradığı zararların, bu zararların nedenlerinin belirlenmesi ve kurumun tekrar kamu yararına çalışması için yapılabileceklerin belirlenmesi amacıyla bir araştırma komisyonu kurulması elzemdir.

1	MAHMUT TOĞRUL	GAZİANTEP	
3	AYŞE SÜRÜCÜ	ŞANLIURFA	
4	MEHMET RUŞTU TIRYAKI	BATMAN	
5	FİLİZ KERESTECİOĞLU	ANKARA	
6	ABDULLAH KOC	AĞRI	
7	GARO PAYLAN	DİYARBAKIR	
8	RİDVAN TURAN	MERSİN	
9	BERDAN ÖZTÜRK	AĞRI	
10	OYA ERSOY	İSTANBUL	
11	ALİ KENANOĞLU	İSTANBUL	
12	DERSİM DAĞ	DİYARBAKIR	
13	SAİT DEDE	HAKKARİ	
14	PERO DUNDAR	MARDİN	
15	SIDIK TAŞ	SİİRT	
16	HÜSEYİN KAÇMAZ	ŞIRNAK	
17	NECDET İPEKYÜZ	BATMAN	
18	MUAZZEZ ORHAN IŞIK	VAN	
19	ZÜLEYHA GÜLÜM	İSTANBUL	
20	TAYİP TEMEL	VAN	